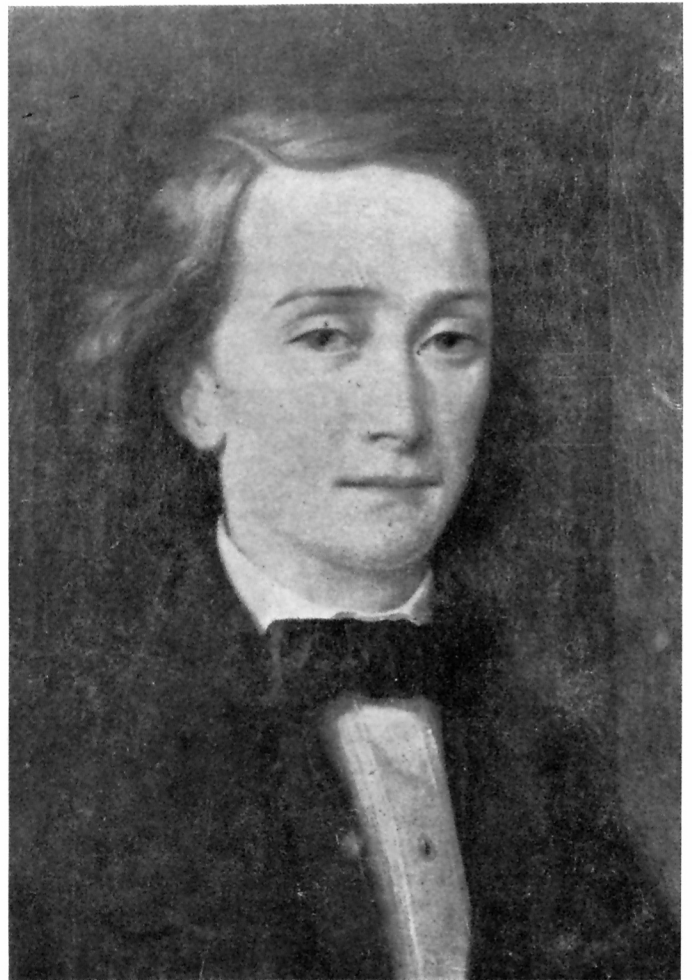

Nepoznati portret Ivana Skvarčine

Jedna od najzanimljivijih pojava skromnog dalmatinskog slikarstva 19. st. neosporno je Ivan Skvarčina (1825—1891). Rođen u Zadru od oca urara i zlatara iz porodice porijeklom iz Padove i majke rodom iz Šibenika, Skvarčina je proveo mladost u teškim prilikama mijenjajući boravišta u raznim gradićima Dalmacije od Hvara do Visa, od Trogira do Makarske i Splita, gdje je završio osnovnu školu. God. 1842. mladi se Skvarčina, koji je od djetinjstva osjećao slikarski poziv, upisao na Akademiju lijepih umjetnosti u Veneciji na kojoj je učio uz prekide zbog obiteljskih i političkih situacija, pohađajući predavanja tada poznatih slikara kao što su Lipparini i Grigoletti, a završio je — primivši u toku studija brojna priznanja — god. 1853. Te se godine vratio u Dalmaciju i boraveći najviše u Splitu povremeno obilazio druge gradove slikajući portrete i oltarske pale. Na poticaj svog prijatelja zadarskog slikara Franje Salghettija Driolija pošao je 1857. g. ponovno u Italiju i boravio u Firenci, Bolonji, Rimu i drugim talijanskim gradovima a god. 1860. nastanio se u Veneciji. Tu je ostao do smrti radeći posljednjih godina najviše na velikoj slici »Odricanje Galileja« koju je smatrao svojim remek-djelom, a za koju nije dobio očekivana priznanja, što mu je ogorčilo zadnje godine života provedene u

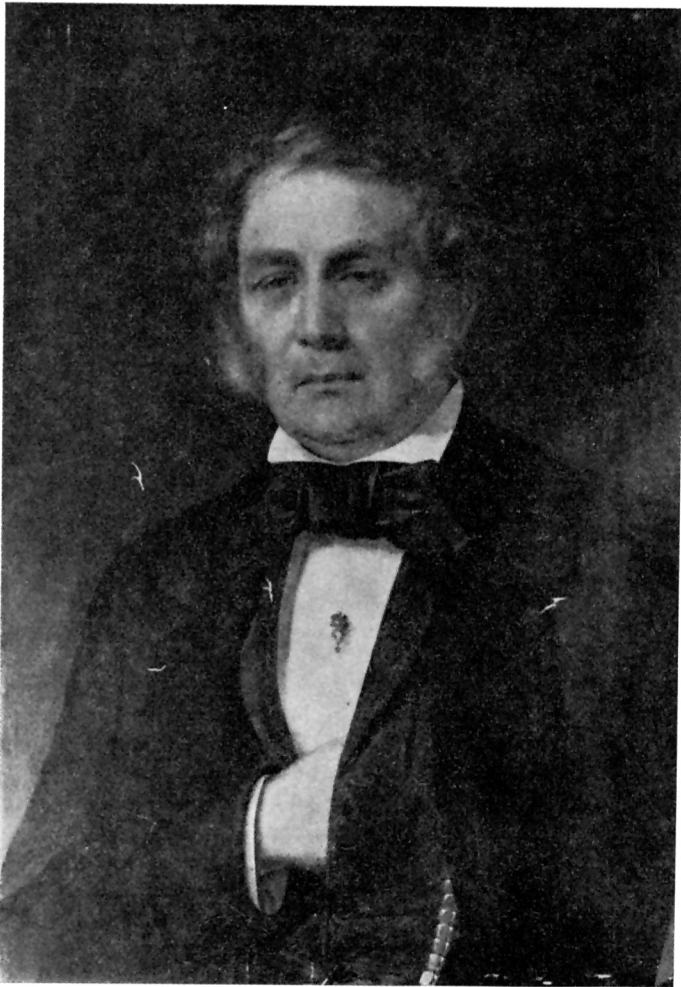

*Ivan Skvarčina, PORTRET STANISLAVA DEGLI ALBERTI
(Bressanone, vl. Vera Degli Alberti)*

bijedi, samoći i, pri kraju, sljepilu u čednom ateljeu u metropoli na lagunama u kojoj je živio izoliran i umro gotovo nepoznat.

U svojoj monografiji o ovom slikaru iz god. 1963. pokušao sam evocirati njegov umjetnički profil i dati analizu njegova slikarskog djela i katalog sačuvanih i zagubljenih radova.¹ U njoj sam istakao da je najzanimljivija skupina Skvarčininih radova po mom sudu nastala u Dalmaciji u šestom desetljeću prošlog stoljeća i to naročito na polju portretistike. U tim se portretima osjeća kao dominantan duh akademskog realizma u kome se interpoliraju odjeci klasicističkog supstrata, diskretni romantični prizvuci i toplina bidermajerskog ugođaja. Ističu se među njima oni *Katarine Buljan Gilardi*, *Marijane Camboj*, *Laure Galvani Paitoni*, *Ivana Dinka Ilića* i grupa portreta članova obitelji *Wallach* i *Nikolić*. Sva ta platna povezuje neposrednost i svježina, vještina obradbe, katkad uz koju zanatsku nespretnost, nastojanje za karakterizacijom fizionomija i posebno

¹ K. Prijatelj, *Ivan Skvarčina*, izd. Galerije umjetnina u Splitu, Split 1963 (sa svom bibliografijom i reprodukcijama navedenih radova).

2 Ivan Skvarčina, *PORTRET IVANA DINKA ILIĆA* (Sutivan, vlasništvo obitelji Ilić)

ljubav za slikanje nekih malih detalja poput čipaka, naušnica i drugog nakita ili materije razolikih tkanina. Kasnije se Skvarčinino slikarstvo sve više akademizira, postaje hladnije i gubi raniju latentnu notu naivnosti, iako se, naročito nizu pejzaža iz Italije ne može poreći nova poetska komponenta, koju nije uspijevao uliti u svoje navodno životno djelo.

Rekapitulirao sam ukratko te podatke o Skvarčininom životnom putu i umjetničkom profilu objelodanjujući jedan nepoznati portret koji se nalazi u vlasništvu gospođe Vere Degli Alberti u Bressanoneu (Italija) i koji smatram njegovim djelom. Držeći da svaka prinova siromašnom dalmatinskom ottocentu ima određeno značenje za našu umjetničku i kulturnu prošlost, nastojat ću detaljno opisati to platno porijeklom iz Splita.

Slika prikazuje mladog golobradog muškarca dugih kosa, pogleda prožeta notom neke tihe tuge i sjete, pravilnog nosa i usana, u bijeloj košulji i karakterističnom kaputu mode sredine prošlog stoljeća s kravatom iz tog vremena i s iglom, pribodenom o košulju, s dragim kamenom koji je naslikan — a to je tipično za Skvarčinu — posebnom brižljivošću koju taj slikar posvećuje takvim sitnim pojedinostima što daju akcent diskretnog

bljeska ozbiljnoj kolorističkoj impostaciji portreta. Vješto su slikani — a to je također karakteristično za našeg majstora — meki inkarnat, brižno počesljane kose i tkanine košulje, kravate i kaputa.

Očite su analogije ovog platna s ostalim Skvarčininim portretima nastalim u Dalmaciji, posebno u Splitu, u toku šestog desetljeća 19. st., a naročito se mogu zapaziti ako usporedimo naš portret s onim *Ivana Dinka Ilića*. Mislim, stoga, da za atribuciju nije potrebna neka podrobnija komparativna analiza. Dovoljno je s tim i drugim portretima te faze reproduciranim u mojoj spomenutoj monografiji usporediti način obradbe vlasi, obrva, oka, nosa, usana i tkanina, i koncepciju portreta u cjelini.

U prilog atribuciji govori i činjenica da je Skvarčina slikao za porodicu Alberti, kao što sam naveo u katalogu svoje monografije spominjući jedan izgubljeni portret iz te obitelji.

Prema uvjerljivim podacima današnje vlasnice, kojoj zahvaljujem na fotografiji i na dopuštenju za objelodanjivanje, portret predstavlja na osnovi obiteljske tradicije *Stanislava Albertija* (1844—1859), umrlog u 16-oj godini, sina Ivana Lovre (1795—1879) i Ane Nonković, a brata Angele Degli Alberti udate Karaman, majke našeg poznatog povjesničara umjetnosti Ljube Karamana. Mladić, istina, djeluje nešto starije, ali — uzevši u obzir odjeću, ozbiljnost izraza i tendenciju u prošlom stoljeću da se mladi ljudi prikažu kao da imaju koju godinu više — mislim da ne treba sumnjati u tu identifikaciju. U svakom slučaju slika se ne može odnositi na Vicka Albertija (1811—1866) — a to navodimo jer se na jednom mjestu spominje da je Skvarčina naslikao »*contea V. Degli Alberti*« — jer bi taj splitski patricij u vrijeme nastanka portreta bio čovjek pedestih godina, a to je za ovaj portret sasama isključeno.

Dvama baroknim portretima iz iste porodice kod iste vlasnice posvetit ćemo drugi posebni prilog, jer smatramo da lijepi portret Stanislava Albertija zaslužuje posebnu obradbu i predstavlja cjelinu za sebe.

Riassunto

UN RITRATTO INEDITO DI IVAN SKVARČINA

Dopo avere brevemente riassunto la biografia e rievocato il profilo artistico dell' pittore dalmata dell' Ottocento Ivan Skvarčina (1825—1891), al quale l'autore aveva dedicato nel 1963 una monografia, K. Prijatelj pubblica un ritratto inedito di questo interessante pittore che si trova in proprietà della Signora Vera Degli Alberti a Bressanone. Il dipinto, che appartiene alla migliore fase del pittore, cioè al sesto decennio del secolo scorso, proviene da Split e rappresenta il giovinetto Stanislao Degli Alberti, fratello della madre del nostro noto storico d'arte Ljubo Karaman.